

H. E. BIOLLEY
LESNÍ INSPEKTOR

HOSPODÁŘSKÉ LESNÍ ZŘÍZENÍ

NA PODKLADĚ

STÁLÉHO PROZKUMU LESA,

ZVLÁŠTĚ PAK

METODA KONTROLNÍ

S úvodním dopisem vrchního lesmistra ROGERA DUCAMPA

Z francouzského přeložil

ING. DR. VÁCLAV WEINGARTL,
asistent ústavu hospodářského lesního zřízení při čes. vysokém učení
technickém v Praze

S doprovodem překladu od

PROF. ING. GABRIELA JIRSÍKA,
přednosta ústavu hospodářského lesního zřízení na vysoké škole zemědělské
a lesního inženýrství při čes. vysokém učení technickém v Praze



Se souhlasem Československé Matice Lesnické
VYDAL SPOLEK POSLUCHAČŮ LESNÍHO INŽENÝRSTVÍ V PRAZE,
*za podpory Ústřední vydavatelské komise při čes. vys. učení
technickém v Praze*

HOSPODÁŘSKÉ LESNÍ ZŘÍZENÍ

NA PODKLADĚ

STÁLÉHO PROZKUMU LESA,

ZVLÁŠTĚ PAK

METODA KONTROLNÍ

ÚVOD.

Je-li ještě nějaký obor, který zůstal dosud uzavřen pozitivnímu bádání moderní vědy, pak jest to hospodářské lesní zřízení.

Ne snad, že by se věda nebyla pokusila stanoviti pro lesní hospodářské zřízení přísná pravidla a přesné předpisy; kdyby šlo o to, pak stalo se dosti, ba více jak dosti. Avšak to jest pouhý positivismus sám pro sebe, který zůstává vně zkoumaného předmětu, bez vnitřní spojitosti s ním, takže Gayer právem vyřkl přísný svůj soud, že vlivem onoho odcizení snížilo často lesní zřízení nedůstojně lesní tvorbu na svoji otrokyni.

Tato výtká, jakkoliv zní podivně, jest až příliš oprávněna. Jakmile lesní zřízení stalo se vlastní naukou, ztratilo svůj smysl a stalo se samo sobě cílem, zatím co má býti jen pomocným prostředkem k zajištění vlastního úkolu hospodářství. Skutečný úkol v lesním hospodářství záleží ve »zvětšování přírůstu« (Cotta) — »v podporování vzrůstu dřevního« (Kasthofer), »v uvedení lesa do stavu vyšší výrobnosti« (Landolt), a to »v čase co nejkratším a s nákladem co nejmenším« (Heyer dle nového vydání od Hessa), ve »výrobě dobrého a hojného dřeva« (Gayer), — »ve výrobě produktů co možno nejcennějších« (Rousset), — »v přetvořování

účinků sil přírodních a v nejvýhodnějším využití přírodou bezplatně poskytovaných kapitálů ve prospěch lesní výroby« (Boppe). Tyto výměry pojmů se vzájemně doplňují; Boppe-ův je shrnuje všechny dohromady, ale měl by býti doplněn, aby zněl: »Přetvořování účinků sil přírodních, nejvýhodnější využití přírodou bezplatně poskytovaných kapitálů ve prospěch lesní výroby, aby bylo docíleno co největšího užitého výkonu (efektu)«. Co vyvodila pro sebe z těchto definic věda i praxe?

Jolyet-ovo »Praktické pojednání o hospodářství lesním« (1916)*, které jest opravdu úplnou encyklopedií lesnickou, definuje hospodářské lesní zřízení takto: (str. 265.) »Každé hospodářské lesní zřízení klade si za cíl dosažení stavu normálního (vzorového) a udržení jeho, byl-li dosažen. Prostředky, jimiž toho docíljuje, záležejí v úpravě pořádku a způsobu těžebního, po ustanovení věku nebo tloušťky stromů, příkazovaných porubě a obsahu produkované hmoty, jež má býti každoročně ztěžena.« Na stránce 269 čteme jiný výrok, jenž může sloužiti za doplněk uvedené definice o cíli lesního zařízení: »Jest zvykem nazývati dobou obmýtní čas, který uplyne mezi dvěma těžbami, následujícími po sobě na téže místě; v teorii jest to čas, ponechaný stromům k docílení rozměrů, které od nich požadujeme.« To jest opakování definice, kterou podal Tassy ve svých: »Studích o hospodářském lesním zřízení«** v roce 1872, když pojednává o relativní mýtní zralosti nejvyššího hmotného výnosu: »Tato mýtní zralost (způsobilost) jest udána věkem, kdy průměrný přírůst dosahuje největší výše,« čímž odpovídá na otázku, kterou tam položil na str. 68.: »V kterém věku jest třeba těžiti stromy . . . , abychom v jisté době docílili hmotné výtěže co nejvyšší?«

I toto jest jen opsáním definice, kterou podal Cotta v roce 1817, a kterou opakovali Lorentz a Parade ve svém »Pojednání o lesním hospodářství«***) roku 1836.

A tak ještě v roce 1916 jako roku 1817 jest pořád brán v úvahu věk a přijímán za normu dřevní produkce. Setrvává se tak na záměně věku za tloušťku stromů, na kteroužto nesrovnalost poukázal již Broillard.

*) Traité pratique de Sylviculture.

**) Etudes sur l'aménagement des forêts.

***) Traité de culture des bois.

Je to opravdu věk, podle něhož lze určit, v jaké míře jest »nejvýhodnější využití bezplatně přírodou poskytovaných kapitálů ve prospěch lesní výroby« skutečně nejúčinnějším?

Zcela zřejmě nikoliv. Věk, jinak řečeno čas, jest jen jednou složkou a to nikterak hlavní, pro hledanou výslednici k dosažení zmíněného cíle a právě při ní jest třeba vynasnažiti se, aby její vliv byl co nejvíce omezen. Ostatními složkami jsou: souhrn povahových znaků stromu, zvláštní ekologický stav, jenž se v lese uplatňuje (le milieu ambiant), především pak vědomosti a dovednost (le savoir-faire) lesního hospodáře, jeho způsob hospodaření v lese, jakým využitkovává a zdokonaluje tyto vůdčí složky.

Hledanou výslednici, již možno měřiti užítkový výkon (efekt), může býti jen přírůst. Věk jej provází jen jako podružnější věc. Přírůst, to je ten cíl, který si lesní hospodářství musí ukládati — ten jest směrodatným. Studie jeho změn a jeho závislosti na způsobu pěstění lesa jest vlastním tvůrčím obsahem lesního zařízení.

Měl jsem za to, že práce, připravená Gurnaud-em pro »Světovou výstavu« r. 1879 o metodě kontrolní v použití pro lesy eperonské, poskytne očekávanou orientaci a vysvětlení, jehož jsem jinde nenalézal a vyplní mezeru, již jsem v technice zařizovací živě pocítoval; a nebyl jsem jediným, jemuž se tak dělo.

Idea Gurnaudova — hospodářské lesní zřízení metodou kontrolní — která, krátce řečeno, záleží ve prozkoumávání účinků hospodaření (l'expérimentation avec le traitement), nemůže již býti zavržena. Byla kdysi odstrkována. Nepříznivé podmínky, za kterých bylo započato s jejím prováděním, mohou vysvětliti příčinu nepřízně s jakou byla přijata. Nicméně její zásada jest správná. A právě tento správný základ byl příčinou, že kanton neuchâtelský povolil oficiálně metodu kontrolní od r. 1889 nejprve na zkoušku a potom ji zaváděl jako definitivně používanou ve formě zjednodušené, vždy šířeji a šířeji.

U příležitosti »Národní výstavy švýcarské« r. 1914 uveřejnil kanton neuchâtelský pamětní spis o hospodářském zřízení svých veřejných lesů, kde napřed načrtnuty dějiny zařízení v tomto kantonu a pak vykládáno současně s uvedením rozdílů užitých metod a jejich výsledků, o zásadách a pracovním postupu metody kontrolní.

Vypukla světová válka a tak tento pamětní spis, vyložený sice za výstavním sklem, avšak neuveřejněný a mající zájem — možno

řici — příliš místní, nedosáhl svého vlastního cíle, aby uvedl ve známost metodu kontrolní. Několik lesních techniků a správců, kteří přišli do styku s touto metodou prostřednictvím onoho pamětního spisu, nebo návštěvou lesů, zařízeníých a spravovaných podle postupu této metody, mi praví, že teď nadešel okamžik, kdy možno pokus obnoviti. V rozmanitých publikacích a člancích byla tato metoda chybně vysvětlována anebo špatně vykládány její směry a cíle. Po nějakou dobu oficiální lesnické vyučování ve Švýcarsku bylo přesvědčeno, že jest třeba této metody si všimati, ale stávalo se tak příliš zlomkovitě a roztržitě, než aby to mohlo věci prospěti. V nejnovější době bylo o této metodě vykládáno v učebném běhu o zařizování lesů s takovým výsledkem, že studující našli pro ni velký zájem. Otázka lesního zařízení jest znovu předmětem, kterým se v nejvyšší míře zabývají lesníci i veřejné úřady a vlády. Na všech stranách jsou připravovány pro zařízení nové předpisy.

Za dnešního nedostatku dřeva jest ukládána lesnímu hospodářství zase znovu povinnost vyráběti ho co možno nejvíce. Vlády jsou všude celkem ochotny chopiti se pro tento účel nutných opatření a zejména umístiti k tomu účelu dostatečný počet lesních techniků. Jedna z hlavních překážek pro užití intensivních metod by tedy zmizela a tím současně i ona z hlavních námitek, jež byly činěny kontrolní metodě.

Avšak většina kolegů, které idee Gurnaudovery zajímají, si stěžuje, že myšlenky ony jsou roztroušeny v četných dílech a spiscích, majících někdy příliš povahu děl příležitostných nebo polemických, a že jsou mimo to těžko přístupné. Projevili proto přání, aby tyto roztroušené články byly sneseny dohromady a uspořádány v souborný výklad. Upozornili mne na výhody, jež by z toho plynuly pro širší uplatnění oněch zásad. Na toto naléhání a současně veden přáním oživit tím myšlenku Gurnaudovery a vzdáti jeho památce veřejně poctu z vděčnosti za poznání širokých obzorů, které mi otevřel v mé činnosti lesníka i doufaje též, že přinesu svůj malý příspěvek ku přestavbě lesního zařízení, rozhodl jsem se podati lesnické veřejnosti pokud možno úplný výklad kontrolní metody.

V tomto malém díle nalézají se prvky onoho pamětního spisu z roku 1914, z něhož jsem vypustil co se týkalo jen speciálně

kantonu neuchâtelského, za to jsem přidal mnoho skutečných případů nových. Přepracoval jsem, doplnil a přesně vymezil výklad o zásadách a pracovním postupu metody, k čemuž jsem byl přinucen činěnými námitkami a také proto, abych se opřel stále trvajícím nedorozumění a chybnému pojmání věci.

Neuchâtel 1919.